

ՎԵՍՏՏԵԱՆ ԿՈՅՍ

ՊԵՏՏՐՈՎԱՆ ԿԷՊ

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԱՌԱՋԻՆ ԴԱՐՈՒ

ԳԼՈՒԽ Ա.

ՓԼԱՒԵԱՆ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆ

ՓԵՂԵՑԻՆ ԵՍ, ո՛ր Հոռոմ, գեղեցիկ մեծութեամբ և յիշատակօք։ Երբ յայց կ'եննեմ աւերակացոյ, երուսալայութիւնս կը սլանայ անցեալ դարուց մէջ և կը տեսնեմ զքեզ, զօրաւոր զշոյ մը, որ ամենուրեք կը տարածես կայսերութեանդ զաւազանը և կը տիրապետես աշխարհին սահմանաց։ Երբ տեսնեմ զիւրացազունքդ որ կը թափեն իրենց արիւնը՝ ի պաշտպանութիւն հայրենեաց. կը լսեմ պերճախօս ճարտասաններդ՝ որ ծերակուտին օրէնքները կը հրատարակեն բեմերու վրայէն, և կը զօչեմ տիրապիւն. « Գեղեցիկ ես, ո՛ր Հոռոմ, բայց հեթանոս Հռոմն ես »։ Յետոյ տէրութեանդ՝ ունայնութեան, քաղաքացեացոյ քաջութեան և զինուորացոյ արիւնքեան վերայ զարմանալէն զաղբած, ուրիշ ժամանակ մը կը նկատեմ և կը տեսնեմ զքեզ, որ թէպէտ իշխանութեամբ աւելի փոքր, սակայն ճշմարտութեամբ մեծ ես. ահա քրիստոնէայ Հռոմն ես։ Այն ժամանակ կը մտածեմ՝ Բիւլստոսի հաւատքին համար եղող մարտիրոսները, կ'իջնեմ խաւարչային գետնաբամբասներու մէջ, յուզեալ սրտիւ կը մտնեմ կրկիսաց մէջ՝ ուր հռովմէական ժողովուրդն արեան տեսքով կը զուարճանար. ահա հոն պիտի առաջնորդեմ ընթերցողներս, եթէ հաճին ընկերել ինձ։

Փլաւեան ամփիթատրոնն, որ վերապահա-

նասի ժամանակ սկսած և Տիտոսի ժամանակ աւարտած է, իրարու վերայ զետեղուած չորս կարգ կամարները զօռզուլթեամբ վեր կը բարձրացնէր. հոն չորս տեսակ ճարտարապետութիւն կը նշմարուէին. այսինքն՝ ետրուրական, պորիական յոնիական և կորնթական։ Երուսաղեմի գերիներն աշխատած էին անոր կառուցման, և այն թշուառաց արտասունքն, որք իրենց ծննդավայրը կ'ողբային, ողորած էր այն վիթխարի շինուածոյն քարերը։

Այլ և այլ անցքերով իրարմէ անջատուած երեք կարգ աստիճանք կը շրջապատէին ընդարձակ հրապարակը։ Առաջինն՝ որ է՝ գետնին ամենամօտն, աւակին սեփականեալ էր։ Երկրորդ կարգը բարձր վանդակ մը կը պահպանէր զժողովուրդը վայրի զազանաց յարձակումներէն, որոնք աստիճաններուն ներքե շինուած փոքր դռնակներէ ներս կը մտնէին։ Ելայսեր օթեակն, աւելի բարձր էր քան զվանդակն կուսանաց, և շինուած էր երկրորդ. յարկին վերայ, մարմարեայ սիւներով զարդարուած։ Աստիճանաց առաջին շարքին վերայ կը նստէին օինկղիտոսք և պաշտօնական անձինք, միւս մասերն կը պահուէին ասպետաց և քուրմերուն։ Երրորդ աստիճանը կը վերաբերէր պատրիական ցեղէ չեղող կանանց, և անոնց որ՝ ուշ հանձնելով՝ չէին կրցած տեղ գտնել առաջնայն վերայ։

Քրիստոսի թուականին 96 տարւոյն, օ.

գոստոսի գեղեցիկ միջօրէէ մը վերջ, բու-
վանդակ Հռովմայեցիք դէպ 'ի փլաւեան ամ-
փիթատրոնը կը դիմէին :

Առաւտանց կանուխ, իւրաքանչիւր փողոցի
անկիւնները փակցուած ծանուցադրերը կը
ցուցնէին այն սուսերամարտից անուանքը՝
որք պիտի կուռէին, որոց մէջ կը տեսնուէր
մեծ և կարմիր տառերով գրուած ցանցա-
մարտ Պարիսու անունն :

Այս հասարակաց հանդէսն պիտի կա-
տարուէր Դոմետիանոս կայսեր կողմանէ, Դա-
կիացոց վերայ տարած յաղթութեան եօթներ-
որոր տարեգարձը տօնելու համար :

Մինչդեռ ժողովուրդն դէպ 'ի ամփիթա-
տրոնը կը փութայր, վարակաւոր ցուպի մը վե-
րայ յենած մարդ մը Հաշտութեան տաճա-
րին կողքէն ելնելով, ճամբայ կը բանայր
ժողովրդեան միջէն դէպ 'ի հանդիսին սահմա-
նեալ վայրը դիմելու համար : Երբ պատին քով
հասաւ, կեցաւ պահ մի շունչ առնելու համար :

Սպիտակ մօրուօք ծերունի մ'էր, որոյ
պատառոտուն ներքնազգեստն զրեթէ բոլորո-
վին կը ծածկուէր անձրևապահ վերադիւրին
(penula) ներքե, և հիւսնդաց կամ ծերոց
թաղեայ գլխարկ մը կը ծածկէր անոր ճա-
ղատ գլխուն սակաւ մտգերը : Իսկ խորշու-
մալից գէմքն կը ցուցնէր թշուառ և զբո-
կանօք լի կեանք ունեցողի մը պատկերը .
սակայն այսու հանդերձ խիստ և վեր կեր-
պարանքն՝ հակապատկեր մը կը կազմէր հա-
զած պատառոտուն զգեստուց հետ :

Նա՛ իւր չորս կողմէն անցողաց բոլորովին
անտարբեր՝ անշարժ կը կենար, երբ ժողովուր-
դեան շարժում մ'իւր ուշադրութիւնը գրա-
ւեց. վերուց աչքերը և տեսաւ երկու զա-
հաւորակք որ քովէ քով կը յառաջէին :

Առաջինն, զոր կը կրէին ութ նուսիպացի
ստրուկներ և որոյ առջևէն կ'երթային զի-
նեալ սպասաւորներ, զարդարուած էր ծա-
ղիկներով և ժապակեանք. երկրորդն որ, ճիշդն
լսելով, ոչ թէ դահաւորակ մի՛ այլ ահլիս
կոչուած փոխարեւի պատգաւականներէ մին էր,
բնաւ զարդ չունէր և զայն չորս զերինքր
միայն կը տանէին :

— Դոմետիա է, Կեսարու ամուսինն,
ըսաւ թիթևազէն զօրաց մաշտէն զինուոր մը :

— Պարիսի բաղդը պիտի բանի այսօր,
եթէ կարենայ զուարճացնել զԴոմետիա Աւ-
գոստունին, պատասխանեց մէկն ժողովրդեան
միջէն :

Շրեթունին մտիկ կ'ընէր ասոնց, առանց
բաւ մ'արտաբերելու : Իւր վեհանձն և ազ-
գու նայուածքով կը հետևէր զեսպակաց, և
ուրախութեան փայլ մ'անցաւ երեսին վրայէն,
երբ տեսաւ որ զերինքն զանոնք կամարին
քով վար դրին պահ մի յոգնութիւն առնելու
համար :

Ամենուն աչքերն յանօգուտս սեւեռուած
էին սելլային վերայ՝ ներսի անձնաւորութիւնը
տեսնելու համար, զի կտաւէ վարագոյր մի
զայն կ'արգելայր :

Այսպէս ահա սպիտակ ձեռք մը մէկզի բրաւ
վարագոյրը, և մանկամարդ կնոջ մի քաղցր
և ազգու դէմքն տեսնուեցաւ. նա յենած էր
ծիրանի բարձրու վերայ, և բոլորովին ծած-
կուած ստոյա կոչուած երկայն զգեստով մը :

Նա դուրս հանեց գլուխը և հետաքրքրու-
թեամբ ամբողջ դիտեց : Անշմարեի ժպիւտ
մը փայլեցաւ իւր շրթանց վերայ՝ երբ տեսաւ
զծերունին. ալ ձեռքը տարաւ ճակարկ՝ իբր
թէ մազերը կարգի կը դնէր, յետոյ կուրծ-
քին կարծեա իւր հագուստին ծալքերը կ'ու-
զէր յարգարել, վերջը տարաւ զայն ձախ ու-
սին, և հուկ տրեմե ալ ուսին վերայ կեցուց
իւր ձեռքը :

Ոչ մէկուն աչքին զարկած էին այս ձե-
ւերս, և սակայն ուշիմ՝ քննիչ մը՝ ծերուն-
այն նայելով՝ պիտի տեսնէր որ նա եւս մի
և նոյն ձեւերը կ'ընէր :

Քիչ մը վերջ, վարագոյրը բացուեցաւ և
պատգաւականներն ճամբայ ելան :

— Ո՛վ է այն տիկինն, հարցուց զի-
նուորս :

— Փլաւիա Դոմիտիլա է, կայսեր սանն,
կատարեալ հրեշտակ մը պարկեշտութեան,
պատասխանեց ծերունին հեռանալով :

— Հրեշտակ մը, շատ կը փափագիմ
զիտնալ թէ հրեշտակներն կենդանեաց ո՞ր
դասակարգին կը պատկանին :

— Հրեշտակներն քրիստոնէից ազանդէն
պաշտուած ոգիներ են, ըսաւ մէկն, պար-
ծենալով իւր զիտութեան վերայ :

— Ուրեմն այն ծեր շունն քրիստոնեայ էր, հա՛մ. ո՛ւր էր թէ բռնէի զինքը, գոչեց զինուորն սպաճախօք իւր շուրջը դիտելով։

— Հայր Արամազդ, թոյլ տո՛ւր որ երթայ։ Հանդէսն պիտի չի զուարճացնէ զնա, որովհետեւ իւր ընկերներէն մին վայրի գազանաց առջեւ պիտի ձգուի, ըսաւ ռամիկն զինուորին բազկին յենելով։

Մինչդեռ ասոնք իրենց խօսակցութիւնը յաւաջ կը տանէին, ծերունին Մետա սոսոքարիւս աղբեր առջեւ հաննելով պահ մի դադար առաւ։

Միջակ մեծութեամբ տէ՛ւ ժայռ մը միտն կը մնայ այն սքանչելի աղբիւրէն, որ ամփիթատրոնին զիմացը կը գարդարեր և որոյ գազաթէն մինչև վայր կը հոսեր ջրոյ ծաւալ մը, որ բիրեղեայ բաժակի մը ձեւն առնելով կ'երթար կը կորսուէր փարզ գետեղուած մարմարեայ աւազանի մը մէջ։ Այս աղբիւրս, որ հասարակաց գարդ մ'էր, ուստրամարտները զովացնելու այլ կը ծառայէր, երբ անոնք քրտնաթոր և փոշիլից դուրս կու գային մերձակայ մրցարանէ։

Մերունին՝ մարմարեայ աւազանին յենած՝ շեշտակի կը նայէր ամփիթատրոնին պատե՛րուն, մեղմ և ընդհատեալ ձայնիւ մըմնջելով։

— Գոնէ կարենայի ժողովել այն կուսին նշխարքը՝ որ քու հաւատքիդ համար պիտի մեռնի, ո՛վ Աստուած իմ... Խեղճ փլորո՛նիս, մարտիրոսութեան պսակն քեզ կը սպառէ... Դոմիտիլլա զիս տեսաւ, զիտէ նա՛ թէ ինչ պատճառաւ ես հոս եկած եմ։ Մեռնի՛ր զեռ քսան տարեկան, այնչափ նեղուելէ յետոյ, ո՛հ, շատ զժուարին է։ Բայց ինչո՞ւ կը ցաւիմ իւր վերայ։ Երկնից դռներն պիտի բացուին իւր առջեւ, և արդէն հրեշտակներն ուլանանա կ'երգեն։

Այս մենախօսութիւնս աւարտելով՝ ջերմեռանդութեամբ աչքերը դէպ յերկինս դարձուց, և ճամբան առաջ տարաւ։ Քիչ մը վերջ հասաւ յամփիթատրոնն և պահ մի մտածելէ յետոյ՝ դէպ ի զլիւսաւոր դուռը դիմեց. իւր առջեւն կ'երթային երկու պատգարակներ՝ որք յերկրորդ դստիկոնը առաջնորդող սանդղին աստիճանին վերայ դրուեցան, և որոց միջէն դուրս ելան Վեստայի երկու քրմուհիք։

Առաջինն, կարճահասակ և տարեց, կանա-

նաւոր զիմագծեր ունէր, բայց իւր չոր և նիւհար դէմքն առաջին անգամ տեսնողին հակադրութիւն կ'ազդէր։ Իւր մագերը ծածկող սպիւղեղին գոյնը. հագած էր սպիտակ պարեգօտ մը, ոսկեայ զօտուով մէջքը սեղմած, բրդէ մեծ վերարկու մը, ճակտին վերայ կցուած զարձեալ ոսկիէ մի շրջանակաւ, բոլորովին կը պատէր զինքը՝ մինչև գետին հասնելով։

Երկրորդն իւր գեղեցկութեան և երկտասարդութեան բոլոր պայծառութեան մէջ էր։ Գծազրուութիւնն կանոնաւոր, մեծ և սեւ աչքեր, ձեւաւոր քիթ մը, թարմ և դիւթիլ ժպիտով մը գեղեցկացած շուրթներ։ Բայց ամէն բանէ աւելի կը փայլէր այդ գողտրիկ արարածին մէջ, անմեղութեան և պարզութեան արտայայտութիւն մը. անբծութիւն և հպարտութիւն, վեհանձնութիւն և շնորհք կը զարդարէին անոր դէմքը։

Նա դէպ ՚ի սանգուղն զիմեց առանց ուշ զննելու իւր ընկերոջ։

— Նուռնելիս, մի՛ աճապարեր, քեզ չեմ կրնար հասնիլ, գոչեց միւսն սուր ձայնով։

Նուռնելիս յետ դարձուց իւր զուգը և ժպտեցաւ, և յակամայս ետ ետ գնացած միջոցին զարնուեցաւ ծերունւոյն որ չափէն աւելի յառաջացած էր։ Պահապաններէն մին, վազեց զարնելու այն մարդուն, որ յանդգնութիւն ունեցած էր վեստայի քրմուհւոյ մը մօտենալու, բայց օրիորդն արգիւից անոր հարուածը՝ բարկութեամբ ըսելով։

— Յարգէ՛ սպիտակ մագերը, կ'ուզէ ծիրանիով ծածկուած ըլլան, կ'ուզէ պատառոտուն զգեստներով։

Յետոյ ծերունւոյն մօտենալով,

— Ներէ՛ ինձ, ծերունի դու, ըսաւ, առնոյ ձայնիւ։

— Դուստր փաւստուլայի, դու զիս չի՛ նախասեցիր, և եթէ ոտիցդ տակ զիս կու խոսես ալ, դարձեալ զքեզ պիտի օրհնեմ, պատասխանեց նա հայրական գորովանօք քրմուհւոյն նայելով։

— Ո՛վ ես դու, որ մայրս ճանչցեր ես, հարցոց նուռնելիս զարմացմամբ։

— Ի՞նչ բանի պիտի գայ կրկնել այն առնուն՝ որ քեզի բոլորովին անձանթ է, շատ

տարիներ անցած են այն օրէն 'ի վեր' յուրում ճանցած եմ քու ծնողդ. բայց խնդրեմ, անոր յիշատակին համար ըլլայ, բարի գործ մը կատարէ՛ այսօր, ազատէ՛ այն թըշուառ աղջիկը որ գազանաց առջեւ պիտի ձըգուի :

Անշուշտ արտասուաց կաթիլ մը սահեցաւ ծերունոյն այտից վրայէն. կուռնելիա զարմացած՝ զթալիր կը պիտէր զծերը :

— Ի՞նչ ըսել կ'ուզես, չեմ հասկնար, ըսաւ հուսկ ապա :

— Քրիստոնեայ կոյս մը մահուան դատաւարաւորած է, և անոր ցաւալից հոգեվարքն պիտի զուարճացընէ անգութ ժողովուրդ մը... կրնաս ազատել զնա :

— Կը սխալիս, ծերունի, վեհտեանք մահուրէն կրնան ազատել միայն այն դատաւարտեալները, որոց կը հանդիպին ճամբուն վերայ : Ամփիթատրոնին մէջ միայն կայսրն կրնայ ներել, բայց նա կ'ատէ զքրիստոնեայս :

Տիտը հառաչանք մ'եղաւ ծերունոյն պատասխանն. իւր վերարկուն ծայրովն սըրբեց արտասուեցը :

— Կուռնելիա, շուտ ըրէ՛, ըսաւ միւս քրմունին որ սանգղին վրայ կը սպասէր :

Կուռնելիա չի լսելու զարկաւ, վայրկեան մի գիտեց ծերունին և անակարագրելի բառովեամբ ըսաւ .

— Դու ճանցեր ես մայրս, զոր աստուած ծուռոյ պէս կը յարգեմ : Ինձ աղքատ և թշուառ կը թուիս, այնպէս ըրէ որ ուրիշ անգամ մ'այլ քեզի հանդիպիմ... և...

Կարմրելով կանգ առաւ, այն պատառաւուն զգեստներ հագած անձն այնպիսի վսեմ կերպ մ'ուներ, որուն նա չի համարձակեցաւ ողորմութիւն տալ :

— Ծնորհակալ եմ, կուռնելիա, ըսաւ ծերունին անոր միտքը հասկնալով :

Եւ աւելցուց .

— Այո՛, պիտի տեսնուինք վերստին, և թէ՛ ամենակարողն կատարէ մօրդ ազալանքըն, աչքերդ ճշմարտութեան լուսոյն պիտի բացուին :

— Կուռնելիա՛, գոչեց դարձեալ քրմունին :

— Ահա կու գամ, փլախա :

Մանկամարդ քրմունին հեռացաւ մոռածելով :

— Ո՞վ է այս մարդն որ ճանցեր է մայրս, և որ այսպիսի անհասկնալի լեզուաւ կը խօսի :

— Աղօթէ՛, ո՛վ փառատուլա, աղօթէ՛ որ կարենամ կատարել մահուանդ մահճին քով տուած խոստմունքս երբ ինձ կը յանձնարարէիք աղջիկդ, կ'ըսէր նոյն միջոցին ծերունին՝ աչքերը քրմունեաց ճերմակ զգեստէն չի զատելով :

Երբ անոնք անհետացան, դուրս ելաւ գաւթէն և աստիճաններուն վերայ ասանոց բազմաթիւ դռնակներէն միոյն սկսաւ մօտենալ :

Երկու հոռվայեցի ասպետներ մին միւսին կոթնած իւր առջեւէն կ'երթային :

— Պաւլոս, տեսա՞ր հօրս սանը, կ'ըսէր ճիշտագոյնն, որ մերթ արախ և մերթ մահոտն իջմէ մ'ունէր : Եւ զեղեցկութեան մասին կը գերազանցէ քան զԱստղիկ : Ո՛ր էր թէ առանց քօղի տեսնէի որ մը զնա, զեղեցիկ մահերուն վերայ սքանչանալու համար :

— Լո՛ւ, Սեբաստոս, այսպէս թեթեւութեամբ մի՛ խօսիր վեհտեան կուսի մը վերայ, պատառխանեց Պաւլոս :

— Ո՛հ, ի՞նչ գործիս կու գան չատուածներն, կարծես թէ կոտց կը հաւատամ :

— Կը հայդոյես : Քրիստոնեայ ես արդեօք :

— Չէ՛, ըսաւ Սեբաստոս, խնդալով : Քրիստոնեայք կ'անարգեն ինչ որ ես կը պատուեմ, կը դատաւարտեն՝ ինչ որ կը սիրեմ : Ո՛չ քրիստոնեայ եմ և ոչ զԱռամազդ պաշտող, աստուածներս հաճոյքներն են, անոնցմէ զատ բանի մը պիտի չի հաւատամ երբէք :

— Պիտի հաւատաս, երբ հրեշտակ մը խօսի հոգւոյդ հետ, ըսաւ զօրեղ ձայն մը Սեբաստոսի ետեւէն :

Սա անմիջապէս ետեւ դարձաւ, բայց չի կրցաւ տեսնել վերարկու հագած ծերունին, որ այն բառերը արտաբերելէ յետոյ աներևոյթ եղած էր :

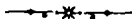
Երկու բարեկամք բաւական փնտռեցին իրենց հետ խօսող խորհրդաւոր անձը, բայց չի կրցան գտնել և թէպէտ սկեպտական Սեբաստոս ուղեց խնդալ այս տարօրինակ ազ-

դարարութեան վերայ, սակայն իւր դիմաց վերայ կը տեսնուէր հոգւոյն կրած յուզումն: | Լուս ու մուշ Պուրլիոսի հետ բազուկ բազ-

(Շարայայտելի)

Կ Ե Ս Ա Ր Կ Ա Ն Տ Ո Ւ Ի Տ Ա Լ Ա Յ Ի Ո Յ

ՄԵՇ ՊԱՏՄԱԳՐԻ ԻՆՆՍԵՆԱՍԵՆԱԿՆ

ՄԱՌՈՒՄԱԼԻ և սրտաշարժ էր իւր պարզութեանը մէջ այն տեսարանն, որ տեղի ունեցաւ դեկտ. 8-9ին Միլան քաղաքի Մորգինի թաղին տնակին մէջ. ուր կէս դարէ ի վեր կ'ապրի, այսինքն՝ կը խորհի և կ'աշխատի կեսար Կանտու, իտալական ազգին և ներկայիս մեծագոյն փառք հանդիսացող հինաւուրց ծերունին: Նոյն ամսոյն հնգին՝ աւարտեց նա իւր իննսնամեակը, բայց իր վերայ սրտաշարժ հին սովորութեամբ մը՝ ամսոյն ութերորդ օրը, այսինքն քաղաքին պաշտպան սրբոյն Ամբրոսիոսի յիշատակին տօնախմբեցին: Այդ օրը բազմութիւն քաղաքացւոց տիկնայց, տղայոց, եկած խռնած էին այն սրահներուն մէջ, ուր մեծամեծ և նշանաւոր անձինք՝ իտալացիք և օտարք, եկեր էին իրեն յայցելութիւն և ի մեծարանս, թիէրի և Լիսցի նմաններէն սկսեալ՝ մինչ ի Բալզակ և կայսրն Բրազիլիոյ, Բալբո (Balbo), Ռոզմինի, և Ստոպպանիէ՝ մինչև ի ծիրանաւորն Լավիթերի. անհամար արուեստագէտք և ուսումնականք:

Հռչակաւոր ծերունին բազմած առնոց մէջ, համաստեղեամբ կ'ընդունէր առ ինքն ուղղուած մաղթանաց և մեծարանաց հետ՝ փունջ փունջ ծաղկանց. խոհական աղետալուք գլուխն ծածկուած երկայն՝ բայց ոչ գեռ

և սպիտակացեալ հերթք, ամենուն սրտնայնաց առիթ էր: Առողջ կերպարանքն՝ որ մխիթարութիւն է գինքն յարգողաց, կը խոստանայ տակաւին երկայն տարիներ. իսկ զուարթամիտ և քաղաքավար խօսակցութիւնն՝ հաճոյական է և գիտնական՝ ինչպէս ամէն առնն:

Լուս կ'ըսէ. Գեր. իսիդորոս Կարինի (վատիկանեան գրչագրաց բազմահմուտ մատենապետն), թէ «Կենաց կոր գիծը կը կատարէ, աշխատելով միշտ ճշմարտին և բարւոյն համար. կարծես թէ առանց իր անդրադառնալուն. և լատին քերթողին ըսածին պէս, տարիները դիզուած են ուսոցը վերայ առանց շշուշ մը հանելու. tacitis senescimus annis (')»:

Տղայք՝ մաղթանաց պարերգ մը երգեցին. յետոյ բազմութիւն օրիորդաց իրեն իրարու մրցակիցք՝ անուանի անձինք հարուածներէն արձակ և ոտաւնաւոր հատուածներն արտասանեցին: Եւ որովհետև ինքն նկատել տուաւ թէ ամենքն ալ սրտաշարժ կտոր մ'ընտրեւ ինչ, պատասխանեցին իրեն՝ թէ զարմանալու բան չի կայ, զի իւր գրութեաններէն առնուած էին անոնք. և որոց մէջ՝ սիրտն է նախկին տեղն գրաւորն: